

עין משפט‏
גזר מצוה

לא א ב מ מ"י פ"ג מהלכות שבת ה"א סמך למצוין סה טו"ע"ע א"ח סימן שד ספיקו ב:

לב ג מ"י פ"ב מהלכות שבת ה"ב ספיקו ב: ח"מ סימן קעב סעיף ו: לב ד מ"י פ"ג מהלכות שבת ה"ג ספיקו ב: ח"מ סימן קעב סעיף ו: לב ד מ"י פ"ג מהלכות שבת ה"ג ספיקו ב: ח"מ סימן קעב סעיף ו:

לה ז מ"י שם הלכה יא סמך שם טור שו"ע שם ספיקו א:

לו ח שם ספיקו ה: לו ט ז מ"י פ"ד מהלכות שבת ה"ד סמך שם טור שו"ע א"ח סימן שם ספיקו לה:

לח כ מ"י פ"ב מהל' שבת הלכות ט טור א"ח סימן שז:

לב ל מ ג מ"י שם הל'כ סמך הלכות סה טור שו"ע א"ח סימן שם ספיקו מה:

מוסף רש"י

בית סתום. שהיה לו פתח לתכר וסתמו (ב"ב יב.). יש לו ארבע אמות. מלתקם המלך, אם בזה לתקן כאלו חסר (שם). אינו מטמא כל סביביו. אלא כנגד הפתח אם מת בבתים (שם). פרוץ את פצעימו. הכי הו"ל קצבר, וחכמים טמאין את פציעות קצבר ארבע אמות כדי שלא יקטר שטני טהרות עד הקבר ויחליטו ולא אלמתייהו (שם). טבות רישא. טות שס האש, רשעא פורע נכנין לגזר מיה ועוף (גמיר יו). חב"ב: ובג"מ חנונית יו. כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין. שלא יתעוררו בלסורי (גמיר יו). דבר המותר ואסוריו מפני מראית העין, שהיואל מושוו דבר עברה (ע"י יב.). אפילו בחדרי חדרים אסור. מתקום שאין להם רחוקא אסוריו (שם).

מוסף תוספות

א. מהיצתא. מוס' פ"א. ב. שיהא פרץ פצעימו, המאהיל תחת דיוקן גזוזטורות. מוס' הלכות'. ג. [א]הורא דביצה (י.). 'מת בבית הלל' [ו]ן. פתחא הרבה כולן טמאין, נפתח אחד מהן, הוא טמא וכולן שטורין. והי"ז. רש"י. ד. דמת תפיס אפילו מסיפיה מהיצתא. מוס' הלכות'. ה. וקום להו ד... מוס' הלכות'. ו. לשון שרייה. פלה לה: ד"ס מי. ז. לשון נשידה. מלשון פירות הנשיקה. מוס' פלה לה: ד"ה מי.

רבינו חננאל

כי מחזירא אם מרחיב הלול יכנס ממנו הנחש ויזיק אותו, וכיון שאין דרך בני אדם להרחיב בלול של תרנגולים, לא גזרו בהרחבתו נקב וזהו טעם ת"ק. וי"א אין מוסיפין דומתין דלא תקניה מעיקרא ואחי לארווחו ביה, והולכתא כוותיה דדרש רב נחמן בר רב חסדא משימה דר' יוחנן הלכה כיש אומרים. ושון שנוקבין בנקב ישן לבתוליה. ואמר רב יהודה משמיה דשמואל אינו מותר לפתוח נקב ישן אלא במקום העשוי לשפר, פי' להוציא אותו, פי' היה נקב בחבית וסתמו שלא יהא שותח.

וחלוק רב חסדא ורבה, והולכתא כרבה דתניא מסייעתו. ואילו דבירי רבה, רבה אמר למטה מן היין נמי זהו לשמר ומותר לפתוחו, והיכי דמי לחזק בגון שניקבה למטה מן השמרים דמוכתא מלתא שאין אדם עושה נקב בקרקעיה של חבית להוציא יין ולא לשמר עשאי מפני כשפתה החבית הופכה על פיה, וזה הנקב כיון שסתמו נעשה סיתום זה כגופה של חבית ובטל מלהיות נקב בו, ולזהו כפחה בית הנסחם בפירוח פצעימן שנוחלם ממנו דין פתח לגמרי. גובתא. שהיא שפופרת של קנה או של עצים שנותנין [אותם] בנקב החבית או ביד הגזר של יין להיות מושכין ממנו יין מן החבית או מן הגזר, רב אסר ושמואל שרי. ואוקימנא חלוקתן בשפופרת חתונה ואינה מוחקת להכניסה לנקב, אבל לחתוך דברי הכל אסור. ואם היא חתוכה ומתוקנת, דברי הכל מותר להחזירה בנקב העשיר או בגזר למשך ממנה יין. והעמדתו עוד חלוקת רב ושמואל כחנאי, דתניא אין חותכין שפופרת ביו"ט ואין צ"ל בשבת, נפלה מחזירין בשבת ואין צ"ל ביו"ט, ר' יאשיה מיקל. ודייקתין עלה ר' יאשיה אהייא מיקל, אלימא אירשא שאמר

קמו:

משום ריחשא. ואטו פתחא אחרינא דליכא למיתש לריחשא לא גזרינן דדוקא אטו לול של תרנגולין גזרינן דלא מסקי אינשי אדעמתייהו שיהא עשוי להכניס ולהוציא: **פריץ פצמייו מטמא כ"ל סביביו**. פי' בקונטרס כל סביביו ד' אמות

קצבר ואין נראה לוקיני הרצ ר' שמשון זצ"ל דכיון דמסייעי מחילתא ולית לן למיתש שמא יעלה על הבית ויאחיל עליו ולא ידע לית לן למימר דמטמא ד' אמות כל סביביו כדמוכח בסוטה פרק משוח מלחמה (ד' מד). גבי חצר הקצר העומד בצובה טעור הני מילי חצר הקצר דמסייעא מחילתא אבל מת בעלמא תפיס ומשמע דבמת נמי היכא דמסייעא^א לא נעמא כל סביביו ד' אמות אלא נראה לו דהכי פי' וזין בלאותו בית שבולטין מחוץ בכל מכל קד יוש בהם פתוח טפח נראה צו זורת הפתח^ב אינו מטמא שסתמו של מת עומד ללכת דרך הפתח פרץ פלימיו וחזר ובנאו כשאר כותל ולא נותר בו כלל פתח מטמא כל סביביו דכל חד חד איכא לספוקי דילמא דרך אותו מקום יאל מן הבית^ג מיהו לאו פירכא היא כולי האי מה שקשה לפירוש הקונטרס דיו"ל^ד שלא חלקו חכמים צמת ועוד נראה דלא קשה כלל לפי' הקונטרס דצית נמי לא מסייעי מחילתא שהוא מטמא הנוגע בכתלים אפילו לא יעלה על גביו קצבר שמטמא במוגע אפילו מן הדם כדתניא בספרי פפרשת פרה אלו לאו ש בצבר או קצר סמוס או אינו אלא קצר פתוח אמרת ק"ו ומה אהל שמקבל טומאה אינו מטמא מכל דדדין כשהוא פתוח קצר שאינו מקבל טומאה אינו דין שלא יטמא מכל דדדין כשהוא פתוח אלמא כשהוא סמוס מטמא אף הנוגע מן הדם: **הלכבה** ברבי יאשיה. הלכך מותר לתת למתחילה גובתא.

שקורין רוי"ל צמצית: **משום מרוב**. פי' הרצ פור"ת שלא יצוא ליתן על גגו מרצב וקשה דגובתא נמי נגזר אלא נראה לרבי כפי' הקונט' שלא יתקן מרצב ליינו שיפול היין בתוכו ויכך למרחוק דכשלווקה עלה של הדם ומקפלו כעין מרצב נראה כעושה מרצב אבל בגובתא שאינו עושה בו שום מעשה לא גזרינן. מ"ר:

אִיִּיתִי יֵיה בי סדיא. ביה מניעי הוה דלי ללו הכי היכי איתמר מכללל: **מי שנשגרו בכ"ו במים**. דנרך גרסינן^ט לשון נפילה לא כפי' הקונטרס לעיל דפרק צמה אהי (דף סה). שנשרו צמי ג'סמים דהא לאמרינן בצילה דפרק משילין (דף לה): מאל דמי מנשיחין לא משתשג דמתנן מי שנשרו כליו צמים דנרך אלמא לשון נפילה הוא.^י ט מ"ר: המנער

חושש הגיע לחצר החיצונה שוטחן בחמה ו[א] אבל לא כנגד העם: **גב'** פשיטא מהו דתימא גיזור משום אשוויי גומות קא משמע לן: ואת המים היפים ברעים: פשיטא סיפא איצטריכא ליה ואת הצונן בחמה הא נמי פשיטא מהו דתימא גיזור דילמא אתי לאטמוני ברמץ קמ"ל: ימי שנשגרו וכו': ^אאמר רב יהודה אמר רב כ"ל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור תנן שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם תנאי היא דתניא שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם ר"א ור"ש יאוסרין אמר רב הונא

חבית פרק שנים ועשרים שבת

משום ריחשא. שלא יכנס בו שרץ כגון י' מיייה וחולדה שממיתים את התרנגולים: **וימנין דלא סקניה מעיקרא**. שיהא כדי להוציא הכל ולהכניס את האויר: לא שנו. דנוקצין: **אלא במקום**. דסתימה וי"ו הוציל מעלייתא עבדי לה ללו כלום הוא: **לחזק**. שיחזק הכלי שלא יאל יינו הוציל וסתימה מעלייתא היא כי הדר נקיב לה הוי כפותח לכתחלה: **למטס מן היין נמי נאמר הוא**. כיון דללו כוזב היין נשען עליו סגי ליה בסתימה כל דהו: **למטס מן השמרים**. אלל שוליו שכל כוזב היין נשען שם: **תניא דמסייע לך**. דלא פקע שם פתח מייניה אלא בסתימה מעלייתא: **צית סמוס יש לו ד"א**. קי"ל צבצא בתראי חצר מתחלקת לפי פתחיה לפי פתח הצמק. החצר צין שנים שהיה לה לתלק את החצר צין שנים שהיה לה צית שפתוחין לו לחצר שני פתחים ולזה צית שפתוחין לו לחצר ד' פתחים נוטל לכל פתח ארבע אמות בחצר נגד פתחו למדת רוחב פתחו והשאר חולקין בשוה ואם נקמם אחד מהם קודם חלוקת החצר ולא פיזך את פלימיו אלא סתם צין שני הפלימין אינו מפסד^ט [צין] פתחו בך פיזך את פלימיו ואח"כ סתמו פקע שם

פתח מייניה: **צית סמוס**. והמת צמוכו אינו מטמא סביביו: **פרץ פלימיו**. וסתמו נעשה קצר ונטמא סביביו ד"א כדאמר בסוטה (ד' מד). מת תופס ד"ל לטומאה וגזרה דרבנן שמא יחליט ולא יצין: **גובתא**. למקוט קנה חלול צנבק הצבית שלא היין דרך הקנה: **מחסך**. רונגיו"ר לתקנה למדת הנקב: **אהדורי**. אם נפלה: **ולא מחסנא**. לא ינתנה צנבק לידע אם למדתו היא: **אי לימא אירשא**. לחוסכה ולשפותה: **משאא**. שמן עב: **אסור**. למרחו: **טרפא דאסא**. לתת עלה של הדס צנבק הצבית שהעלה עשוי כמנצב: **היין זב היין שס: גזירה משום מרצב**. שמא יכין מרצב: **שמא יקטום**. העלה מן הענף וכיון דקטמיה הוה ליה כמתקן כלי כדתניא במסכת ביצה (דף לג.) ללחותי^א צו שנינו לא יקטמנו ואם קטמו חייב חטאת: **צי סדיא**. לצדין שקורין בלטר"ש ועשוין לקפלן סתמין במקום הכר או הכסת: **רצ אסר**. להצילו דרך מלגוש דרך רשות הרבים כשהוא מעוטף צו: **צרכין**. שדרכן להסתמם צהן: **דשור**. דמלגוש הן: **ולא הוה ליה רווחא**. צבית למקום מושבם של תלמידים: **ומשום כנזר רכופינו**. שלא היה להן דבר לישב עליו ויושצין על גבי קרקע: **רצ כהנא ורצ אסי**. תלמידי חכמים היו לוי: **מתנית' למון הצור**. שאין צו מים: **שיפא שזור**. שלא יסריח מחמת החום: **ואם המים היפים צרעים**. כלי מלא מים יפיס למון מקוה מים רעים להשתמר (ט) שציונו ולא יחמו: **מי שנשגרו**. שנפלו למים צבצת: **לחצר החיצונה**. הסמוכה למצוה העיר שנותן העיר שהוא מקום משממר: **שוטחן בחמה**. ליבשן: **אלל לא כנגד העם**. שיחשדויה שצנסן: **גב' פשיטא**. דנותנין תצטיל למון הצור: **גומום**. שצקרקע הצור שיהו שוין להושיע הקדירה:

המנער

דאסא, פי' עלה הדס שנותנין על הנקב של חבית להיות מקלח בו יין ולא יהיה שותח בדפני החבית. לדבריו הכל אסור לישול עלה של הדס בשבת ולשומו בנקב של חבית כמרום, ואפילו רב אשי לא חתיר אלא שאם היה (הנקב) [בנקב] מושך ממנו, אבל לתתו לבתחילה אסור. בי סדיא רב אסר ושמואל שרי. אין זה מקומו אלא בשביל שהזכיר השמועות שחלקן בהן רב אסר ושמואל שרי, נסבה כגזרה, ופשוטה היא. כסא זו שחלקין בה [היא] כסא בינונית לא דקה ולא קשה, ומסקינן בה אפילו זו מותר לטלטלה. **ותנין תבשיל בתוך הבור בשביל שיהא שמור**. פי' בור זה אין בו מים גנותן התבשיל בקרקעיתו, מהו דתימא ליגזור דלמא אתי לאשורי גומות קמ"ל דלא גזרינן. ואת המים היפים ברעים. פשיטא. ואת הצונן בחמין פשיטא, מהו דתימא לגזור דילמא אתי לאשורי גומות) (לאטמונין) ברמץ קמ"ל דלא גזרינן. מתני' מי שנשגרו כליו בדרך כו'. אמר רב יהודה אמר רב כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור, אינו והא תנן שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם, ואוקימנא ליה דרב כחנאי. אמר רב הונא

מסורת הש"ס

א) נפי' להוציא היין מן השמרים. פרוץ פרוץ מוק (ע"ש). ט צ"ב י"ב. ג) וצרכי' ט. ושיצין, ד) (א) לעיל לט, ה) ביצה לה, ו) לעיל סד: ז) ביצה ט. ע"ז י"ב. ו) פי' לעיל נא: רש"י ד"ה קטנה ושם משמע שנמיייה וחולדה חיות הן, ח) (דף י"א). ט) (רש"י), י) (נ"י ללחזקן). ט) (נבדלמא) סהדרינן לו:, ט ור"ל דגרסי' הטרין דלשורי בקמן לשון נפילה דלאו הטרין מחזיק הוי לשון שרייה. רש"א, ט) ונטי' מוס' ביצה לה: ד"ה מי שנשגרו,

הגהות הב"ח

א) גבי' רבה אמר למטה וכו' א"ל אבי' לרבה: ב) רש"י ד"ה ואם המים וכו' להשתמר שיצטננו ולא יחמו:

גליון הש"ס

גבי' אמר ר"ח למעלה מן היין והו לשפר. גי' הרי"ף למעלה מן היין וזה לחזק למטה מן היין וזה לשמר רבה אמר למעלה וכו': שם ופשוט בבור רבותינו ע"י יצבש ע"י שפופרת דף מז ע"א מוס' ד"ה הוה ימינ:

הגהות הגר"א

[א] גבי' איכא עינייהו דקטנים ומנא. יצ"ב פי' שהוא קטום וזה עוד הרבה קטומים טור. ח"ש ומנא אלל גירסת הרי"ף והלש"ף וש"ס ומנא: [ב] שם שטותן סתמה. יצ"ב דוקא (ועמ"ס רע"ט בלח"ט) סימן ש"א פ"ק ק"ח (ק"ה):

לעזי רש"י

רונגיו"ר [רונגיונין דרן].

לחזקן. פוט"ר"ש [פולטרי"ש]. לבד.

רבינו חננאל (המשך)

ת"ק אין חותכין, כלומר אין חותכין מקנה גדול חתיכה לעשותה שפופרת, באר ר' יאשיה מיקל ודא קא מתקן כלי בשבת. אלא אסיפא שאמר ת"ק נפלה מחזירין אותה, בזה לימא ר' יאשיה מיקל, פי' החמיר שאמר בזה מיקל הלא בזה גס ת"ק מותר קאמר, ותריצנא אלא לאו דחתיכה ולא מוחקנה איכא בינייהו, וכך הציעו, אין עושין שפופרת ביו"ט ואין צ"ל בשבת, ואפילו משמי דר' יוחנן הילכתא כמשי, וזה שאמר חתיכה ולא מוחקנה, לאו שצריכה תיקון כלי כגון סכין וכדומה לו, אלא תיקון ביד בלבד, ואם צריכה תיקון בסכין או זולתו סכין כלי אחר, אסורה. ואם הייתה החבית נקובה לא יתן עליה ששוח מפני שממרת. כלומר סוחם, כדאמרינן הנה לענין חבית שניקבה וסתמה שמרים כי מורה מן הצדדין. וכיון דר' יהודה דבמותין רבינו זרב ושמואל אמרי רבינו דאסור לתת שפופרת בחבית, וכן משאור, רב אסר גזירה במשחא וסוק שעה, והילכתא כוותיה. **טרפא**